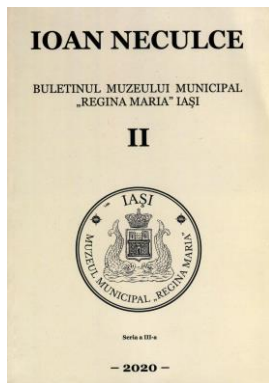

„Ioan Neculce”. Buletinul Muzeului Municipal „Regina Maria” Iași, II, seria a III-a, 2020, 408 p.

Rândurile de mai jos au menirea de a semnala apariția unui nou număr al revistei „Ioan Neculce”. Buletinul Muzeului Municipal „Regina Maria” Iași, cel de-al doilea, din cea de-a treia serie. Reunind o bună parte a textelor prezentate în cadrul celei dintâi conferințe a Muzeului Municipal, desfășurată spre finalul lunii august 2020, acest număr al periodicului ieșean aduce împreună istorici și arheologi din mai toate instituțiile ieșene, dar nu numai, care au ca obiectiv cercetarea trecutului acestor meleaguri.

Respectând, în bună măsură, coordonatele în jurul cărora a fost organizată și conferința, acest tom al revistei debutează cu o secțiune intitulată *Orașul, locurile și prefacerile sale*, în cadrul căreia sunt reunite contribuții privitoare la orașul Iași și vecinătățile sale, studii care se înlanțuiesc armonios, într-o continuitate bine pusă în valoare de membrii colegiului de redacție. Grupajul este

deschis de studiul Elenei Gherman, în paginile căruia, pe baza rezultatelor obținute în urma săpăturilor arheologice efectuate în incinta Catedralei Mitropolitane, puse în legătură cu datele desprinse din izvoarele documentare, autoarea înfățișează câteva aspecte și interpretări privitoare la structura socială și organizatorică a *Orașului Iași la sfârșitul secolului al XVI-lea și începutul secolului al XVII-lea*. Aceleași elemente ale cadrului social, la care se adaugă și reperi teritoriale, sunt analizate de Iulia Brătescu pentru *Mahalaua Tâlpălari*, cercetarea sa evidențind reperi despre *locuri, oameni și vecinătăți urbane* în această parte a Iașilor, pentru un interval de un secol și jumătate, de la primele atestări ale mahalalei, până spre începutul perioadei regulamentare. Continuând în chip fericit acest calup de studii de istorie urbană ieșeană, Sorin Ifțimi analizează punctual, pe baza izvoarelor documentare și cartografice, trecutul unei zone mai restrânse: *Capătul „Ulișei Mari” din Iași. Locurile hanurilor „Trei Ierarhi” și „St. Petersburg”*, pe parcursul secolelor XVII–XIX, urmărind stăpânirile și stăpânii acestor locuri și clădiri încărcate de istorie, unele dintre ele încă vizibile, altele dispărute, dar care trebuie să fi lăsat urme, ce vor putea fi scoase la lumină doar ca urmare a unor săpături arheologice. Lăsând în urmă zona centrală a Iașilor și pășind dincolo de barierele orașului, Andrei Melinte vorbește despre *Apariția și evoluția târgușoarelor de la periferia orașului Iași în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, continuând astfel cercetările sale privitoare la aceste așezări semiurbane ce s-au dezvoltat în jurul fostei capitale a Moldovei, de această dată oprindu-se asupra târgușoarelor de la Socola și Zalhana. Pășind, de această dată peste timp, Alexandru Aioanei prezintă o parte din transformările pe care Iașii le-au suferit, asemeni mai tuturor orașelor României, la jumătatea secolului al XX-lea, în domenii precum utilitățile publice, salubritate, dar și în ceea ce privește regulile impuse de noul tip de conviețuire, reunind considerațiile sale sub titlul *Orașul se schimbă. Iașul în anii '50, comerț, dotări edilitare, salubritate*.

A doua secțiune a revistei, *Oameni care au fost*, aduce în atenție fragmente privitoare la doi oameni care, fiecare în felul său, au fost apropiați de trecutul Iașilor. Pornind de la un anume tip de surse istorice, necrologurile și comemorările, inserând și o scurtă „epopee” despre bustul cunoscutului editor de documente, Ina Chirilă vorbește despre *Theodor Codrescu și posteritatea sa*. Pe de altă parte, Cătălin Botoșineanu, autorul studiului *Memoria Marelui Război la Iași. Uitarea unui sacrificiu: Olga Sturza*, întocmește un scurt portret biografic al Olgăi Sturza, completat de mai multe referințe la activitatea sa filantropică desfășurată în sprijinul orfanilor de război, organizată în jurul Societății „Ocrotirea Orfanilor de Război”. Mai mult decât atât, autorul

propune și o ipoteză proprie asupra simbolisticii Monumentului Unirii de la Iași, pornind tocmai de la activitatea filantropică a Olgăi Sturza în sprijinul orfanilor de război, articolul său având și o mărturisită „miză civică”, susținând necesitatea unui gest simbolic ce ar apăra de uitare faptele și sacrificiile personajului evocat.

Următorul grupaj, *Instituții care au fost*, reunește contribuțiile a trei cercetători care și-au concentrat atenția în anii din urmă asupra evoluțiilor ce au caracterizat începutul veacului al XIX-lea, sub înrăurirea unor oameni ori instituții. În contextul unor contribuții mai vechi și mai noi despre incendiile care au afectat Iași de-a lungul timpului, studiul lui Mihai-Cristian Amărieuței are meritul de a revela cauzele profunde care au determinat aceste evenimente nefaste și care au fost învățămintele acumulate până la începutul perioadei regulamentare, vorbind și *Despre „Comitetul întru toată îngrijirea orașului și punerea la cale a siguranței obștii”, numit în urma incendiului din Iași din 1827*. Cu privire la *Temnița din Iași în timpul ocupației ruse (1828–1834)*, Silviu Văcaru a evidențiat mai multe aspecte, privitoare la localul și personalul închisorii, la hrana și îmbrăcămintea deținuților și, nu în ultimul rând, la starea de sănătate a acestora, o reconstituire rezultată în urma unui amplu efort de documentare, confirmat și de bogatele Anexe ale studiului. Secțiunea se încheie cu studiul Cătălinei Chelcu, în cadrul căreia autoarea prezintă *Câteva date preliminare privitoare la începutul funcționării Spitalului Militar din Iași*, valorificând puținele contribuții istoriografice existente și câteva surse documentare inedite.

Urmează fragmentul în care au fost reunite studiile ce au drept subiect *Orașul, monumentele și artiștii săi*. Într-un amplu studiu dedicat monumentelor și „bagajului cultural” pe care acestea îl întrupează, Andi Mihalache ne propune mai multe răspunsuri la întrebarea *De unde provin statuile Iașilor*, elaborând o *scurtă pledoarie*, menită a „întreține dezbateră” cu privire la absența atașamentului față de statuile Iașilor. Dovedind, o dată în plus, interesul pentru case și locuri din Iași de azi ori de odinioară, Sorin Iftimi conturează o reconstituire istorică, bazată pe mărturii documentare, însoțite de izvoare cartografice și surse fotografice, privitoare la *Casa „Iosif Zoller” în contextul istoric urban al străzii Elena Doamna*. Despre călătoriile de studii ale artiștilor români, cu toate implicațiile profesionale și personale ale acestora, vorbește pe larg Dana Servant în studiul *Boema artistică ieșeană din Montparnasse în epoca Impresionismului tardiv (1900–1914), între mit și realitate*, în vreme ce Bobi Apăvăloaei prezintă, în cuvinte și imagini, un monument poate prea puțin cunoscut: *Fântâna de la Antibiotice Iași – operă uitată a sculptorului Constantin Baraschi*.

Ducându-ne cu gândul la secțiuni care ar putea dăinui în structura revistei, fiindcă ele surprind, în chip fericit, principalele teme privitoare la trecutul Iașilor, cel de-al doilea tom al revistei continuă cu grupajul intitulat *Orașul, documentele și amintirile sale*, ce debutează cu contribuția lui Dan Dumitru Iacob, care demonstrează ce reconstituiri generoase se pot obține pornind de la un singur document: *Inventarul paraclisului „Sfânta Treime” al palatului Roznovanu din Iași*. Având la dispoziție mai multe documente, Petronel Zahariuc își propune și reușește să pună în bună orânduială *Colecția de documente a Muzeului Municipal „Regina Maria” din Iași (I)* și să editeze, după rânduială, mărturiile trecutului păstrate în această colecție. Ștefan S. Gorovei scoate la lumină *Hârtii vechi din arhive noi*, împărtășindu-ne strădaniile și împlinirile ce au însoțit *Preocupările pentru organizarea cercetării genealogice și heraldice 1966–1993 (două comunicări din 1999 și 2000)*, preocupări ce aveau să capete contur în ceea ce vreme de aproape trei decenii constituie Filiala Iași a Comisiei de Heraldică, Genealogie și Sigilografie, cunoscută și recunoscută pentru ședințele lunare de comunicări, dar nu numai.

Tomul se încheie cu două contribuții reunite în grupajul *Varia: din oraș și împrejurimi*. Cel dintâi studiu, întocmit de Marius Chelcu, adună fragmente și imagini *Din trecutul mobilității urbane. Ciclismul la Iași – începuturi și protagoniști*. Cu gândul la trecut, dar mai mereu blocați în traficul din prezent, considerăm că atât autorul, cât și studiul său ar trebui să constituie mai curând un exemplu și un îndemn pentru viitorul mobilității urbane în Iași și în vecinătățile sale. Iar pentru a găsi și un obiectiv preumblărilor prin împrejurimile Iașilor, Ludmila Bacumenco-Pimău și Dan Aparaschivei ne prezintă câteva *Note pe marginea unui dosar de arhivă* privitoare la *biserica de lemn Sfânta Treime din Băiceni (comuna Cucuteni, județul Iași)*.

Cu impresia unei lecturi plăcute și cursive a studiilor pline de informații noi și de interpretări pertinente, încheiem această mult prea succintă prezentare, a unui volum ce merită atenția tuturor celor apropiați de trecutul Iașilor, dar nu numai; fiindcă Iașii constituie doar un prilej de a aduce între paginile aceleiași reviste contribuții privitoare la trecutul unor oameni, teme ori idei care nu pot fi mărginite de niște limitări teritoriale. În ceea ce privește binemeritatele aprecieri pentru reușita editorială, acestea vor reveni, fără îndoială, numeroșilor autori care oferă greutatea științifică acestui al doilea tom al revistei. Însă, mai presus de toate, trebuie amintit și apreciat efortul organizatoric al celor care, mai întâi reuniți sub titulatura de comitet de organizare, au făcut posibilă desfășurarea celei dintâi conferințe a Muzeului Municipal „Regina Maria”, iar apoi, rebotezați drept comitet de redacție, au meritul de a fi adus împreună aceste voci care au avut bucuria de a rosti, iar mai apoi de a scrie pagini din istoria Iașilor.

Sorin Grigoruță